Konstitutionsutskottets betänkande

1977/78:11

med anledning av förslaget 1976/77:17 om arkivstadga för riksdagen jämte motion

Bakgrund

Riksarkivet utövar det högsta inseendet över det offentliga arkivväsendet och handlägger arkivärenden som inte ankommer på annan myndighet. Sedan den 1 juli 1977 leds riksarkivet av en lekmannastyrelse, statens arkivstyrelse (prop. 1976/77:100 bilaga 12 s. 102–103, KrU 1976/77:32, rskr 1976/77:146, SFS 1977:553). Riksdagen och dess verk faller utanför riksarkivets tillsynsområde. Riksdagens och den inre riksdagsförvaltningens arkivfrågor har av gammalt ombesörjts av riksdagsbiblioteket. Sedan den 1 januari 1977 ingår riksdagsbiblioteket organisatoriskt i förvaltningskontoret. Riksdagens verk har själva att ombesörja sina arkivfrågor. Allmänna arkivstadgan (1961:590) är inte tillämplig på riksdagens område. Enligt instruktionen (1977:553) för riksarkivet mottar emellertid detta arkiv arkivhandlingar också från riksdagen och dess verk.

Med bifall till motionen 1975:414 av herr Fiskesjö (c) uppdrog riksdagen den 22 oktober 1975 åt riksdagens förvaltningsstyrelse att utarbeta förslag till arkiveringsbestämmelser för riksdagen (KU 1976/77:10, rskr 1976/77:3). I motionen framhölls att det inte var tillfredsställande att det för riksdagen saknas övergripande regler för förvaring och gallring av handlingar. Vidare anfördes att det för riksdagen som institution, för forskningen och för de tjänstemän som de facto har att handlägga tillhörande frågor bör vara av värde att enhetliga arkiveringsregler utarbetas.

Motionen 1976/77:309

I motionen 1976/77:309 av Gunnar Richardson (fp) föreslås att riksdagen beslutar att statens arkivstyrelse skall vara styrelse för riksdagens arkiv. Motionären framhåller bl. a. att det är önskvärt att samordna vården av riksdagens arkivalier som nu förvaras dels hos riksarkivet, dels hos riksdagsbiblioteket.

Förslaget 1976/77:17

I förslaget 1976/77:17 föreslår riksdagens förvaltningsstyrelse att riksdagens förvaltningskontor genom ändring i lagen (RFS 1975:2) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor uttryckligen åläggs att handlägga frågor angående arkiv hos riksdagen. Förslag till sådan lagändring framläggs i bilaga 2 till förslaget. Enligt styrelsen bör i huvudsak följande ordning gälla för

arkivvården inom den inre riksdagsförvaltningen.

Vid varje riksdagens organ skall finnas ett arkiv. Den närmaste tillsynen bör utövas av en arkivvårdare. Härutöver skall för varje arkiv finnas en arkivansvarig. Av praktiska skäl och i enlighet med önskemål från kammarkansliet och utskottens kanslier bör antalet arkivansvariga begränsas; för nu nämnda organ torde en gemensam arkivansvarig kunna utses. I frågor om arkivbildning, gallring, arkivvård m. m. skall samråd ske med riksdagsbiblioteket, som också i fortsättningen skall vara arkivdepå. Närmare bestämmelser härom bör intagas i en arkivstadga för riksdagen. Förvaltningskontoret har i samråd med riksarkivet utarbetat förslag till sådan stadga, som fogats vid förslaget som bilaga 1.

Arkivstadgan bör utfärdas av förvaltningsstyrelsen som också föreslås få riksdagens uppdrag att i enlighet med det ovan anförda handlägga riksdagens arkivfrågor.

Enligt förslaget bör de nya bestämmelserna träda i kraft den 1 juli 1977.

Beträffande motionen 1976/77:309 anför förvaltningsstyrelsen i förslaget att det bakomliggande syftet från motionärens sida, nämligen att åstadkomma enhetliga regler för förvaring och gallring av riksdagens arkivalier, bör bli väl tillgodosett genom tillkomsten av en arkivstadga för riksdagen. Principiella skäl talar vidare för att riksdagen bör bibehålla ansvaret för och kontrollen över riksdagens egna arkivalier. Med hänsyn härtill avstyrker förvaltningsstyrelsen motionen.

Remissyttranden

Utskottet har berett riksbanken, riksgäldskontoret, riksdagens revisorer, riksdagens ombudsmän och Nordiska rådets svenska delegation tillfälle att avge yttrande över förslaget 1976/77:17 och motionen 1976/77:309.

Riksgäldskontoret och *Nordiska rådets svenska delegation* har förklarat att de inte har något att anföra i ärendet.

Med hänsyn till att den tilltänkta arkivstadgan inte avses skola tillämpas på arkiv hos riksdagens verk har *riksdagens revisorer* ansett sig sakna anledning att yttra sig i frågan.

Riksbanken har förklarat sig intet ha att erinra mot förslaget som endast avser den inre riksdagsförvaltningen. Till sitt yttrande har riksbanken fogat av riksbanksfullmäktige den 11 december 1975 fastställda arkivbestämmelser för huvuddelen av riksbankens verksamhet.

Justitieombudsmannen Lundvik har efter verkställd granskning av förslaget till arkivstadga för riksdagen – i huvudsak överensstämmande med förordningen (1976:1105) om arkiv hos regeringskansliet – inte funnit anledning till erinran. Ur formell synpunkt ifrågasätter han dock, om den i 15 § upptagna bestämmelsen att förvaltningsstyrelsen meddelar tillämpningsföreskrifter har någon funktion att fylla i en stadga som beslutas just av förvaltningsstyrelsen. När det gäller den i motionen 1976/77:309 upptagna frågan

förklarar JO Lundvik att han inte har närmare inblick i de förhållanden som det här rör sig om. För förvaltningsstyrelsens uppfattning kan skäl anföras och han säger sig sakna anledning att motsätta sig dess förslag. Han erinrar om att det förhållandet att riksdagen själv har ansvaret för och kontrollen över sina arkivalier givetvis inte utesluter att samråd kan äga rum med riksarkivet och statens arkivstyrelse i principiella frågor. I sitt remissyttrande ingår JO Lundvik avslutningsvis på riksdagens ombudsmäns arkivförhållanden. Han uttalar att det synes honom lämpligast att riksarkivet även i framtiden tar emot arkivalier från riksdagens ombudsmän. Enligt 5 § arbetsordningen för riksdagens ombudsmannaexpedition är kanslichefen arkivansvarig. Intendenten är enligt 16 § arbetsordningen arkivvårdare och svarar för arkivhandlingarnas förvaring.

Utskottet

Riksdagen och dess verk har själva att svara för egna arkivfrågor. De faller inte in under riksarkivets tillsyn. Ej heller gäller allmänna arkivstadgan för riksdagen eller dess verk. För riksdagen och den inre riksdagsförvaltningen ombesörjs sedan gammalt arkivfrågorna av riksdagsbiblioteket. Detta ingår sedan den 1 januari 1977 organisatoriskt i riksdagens förvaltningskontor.

I förslaget 1976/77:17 föreslår riksdagens förvaltningsstyrelse att förvaltningskontoret genom ändring i dess instruktion uttryckligen åläggs att handlägga frågor angående arkiv hos riksdagen. Som ett led häri skall ingå att förvaltningsstyrelsen utfärdar allmänna bestämmelser för arkivvården inom riksdagen och den inre riksdagsförvaltningen. Förslaget innehåller en redogörelse för de principer som enligt förvaltningsstyrelsen bör gälla härvidlag samt ett i samråd med riksarkivet utarbetat förslag till arkivstadga för riksdagen. Avsikten är att förvaltningsstyrelsen – om riksdagen bifaller nu förevarande förslag – skall utfärda arkivstadgan och meddela tillämpningsföreskrifter.

I motionen 1976/77:309 av Gunnar Richardson (fp) föreslås att statens arkivstyrelse, som sedan den 1 juli 1977 fungerar som styrelse för bl. a. riksarkivet, skall vara styrelse också för riksdagens arkiv. I förslaget 1976/77:17 avstyrker förvaltningsstyrelsen motionärens förslag. Enligt förvaltningsstyrelsen bör motionens syfte att åstadkomma enhetliga regler för förvaring och gallring av riksdagens arkivalier bli väl tillgodosett genom tillkomsten av en arkivstadga för riksdagen. Förvaltningsstyrelsen anser vidare att principiella skäl talar för att riksdagen bör bibehålla ansvaret för och kontrollen över riksdagens egna arkivalier.

Det framlagda förslaget syftar inte till någon ändring i rådande förhållanden att riksdagens verk själva ombesörjer sina egna arkivfrågor. Den förutskickade arkivstadgan skall sålunda inte gälla för riksdagens verk. Detta innebär bl. a. att verken även fortsättningsvis kan förvara sina arkivhandlingar i egna arkivutrymmen i den mån de inte avlämnas till riksarkivet.

Utskottet har berett samtliga riksdagens verk tillfälle att yttra sig över förslaget och motionen. Någon erinran mot förslagets huvudpunkter har därvid inte framkommit.

Utskottet tillstyrker förvaltningsstyrelsens förslag och avstyrker på de av förvaltningsstyrelsen anförda skälen motionen 1976/77:309. Som JO Lundvik framhållit i ärendet är det naturligt att samråd äger rum med riksarkivet och statens arkivstyrelse i principiella frågor. Föreskrift härom finns också i 6 § i det förslag till arkivstadga som ingår i förslag 1976/77:17.

När det gäller tillämpningen av den föreslagna ordningen för arkivfrågornas handläggning vill utskottet understryka betydelsen av att samråd äger rum med de olika riksdagens organ som är berörda innan beslut fattas i arkivfrågor, t. ex. när det gäller att utse arkivansvarig och arkivvårdare.

De nya bestämmelserna bör träda i kraft den 1 januari 1978.

Med hänvisning till det anförda hemställer utskottet

att riksdagen

1. avslår motionen 1976/77:309,
2. med godkännande av vad riksdagens förvaltningsstyrelse anfört i förslaget 1976/77:17 antar det som bilaga 2 till detta fogade förslaget till lag om ändring av lagen (RFS 1975:2) med instruktion för riksdagens förvaltningskontor med den ändringen att ikraftträdandebestämmelsen får följande lydelse: "Denna lag träder i kraft den 1 januari 1978."

Stockholm den 8 november 1977

På konstitutionsutskottets vägnar
KARL BOO

Närvarande: Karl Boo (c), Hilding Johansson (s), Anders Björck (m), Holger Mossberg (s), Bertil Fiskesjö* (c), Olle Svensson (s), Sven-Erik Nordin (c), Ove Karlsson (s), Lars Schött (m), Bengt Kindbom (c), Yngve Nyquist (s), Britta Hammarbacken (c), Wivi-Anne Cederqvist (s), Marianne Stålberg (s) och Daniel Tarschys (fp).

*Ej närvarande vid justeringen.

GOTAB 55985 Stockholm 1977